

Beslutningsforslag nr. B 129. Fremsat den 28. marts 2007 af Pernille Frahm (SF), René Skau Björnsson (S), Martin Lidegaard (RV) og Line Barfod (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om fastsættelse af tilskud i hjælpeordninger på niveau med løn- og arbejdsforhold på arbejdsmarkedet

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag om ændring af lov om social service med henblik på at sikre, at tilskuddet til handicappede til ansættelse af handicaphjælpere fra og med den 1. januar 2008 kommer til at udgøre samme beløb som den til enhver tid gældende

overenskomstfastsatte aflønning af hjemmehjælpere, inklusive samtlige tillæg, løn under sygdom, fuld løn under barsel, indbetaling til pensionsopsparing og relevant efteruddannelse. I særlige tilfælde kan tilskuddet udgøre et højere beløb.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget indebærer, at tilskuddet til hjælpeordninger skal beregnes således, at handicap-hjælperne på enhver måde kan modtage samme aflønning som hjemmehjælpere, herunder bl.a. anciennitetstillæg, fuld løn under sygdom, fuld løn under barsel, tillæg for skiftende arbejdstider, pensionsopsparing og relevant efteruddannelse.

I enkelte tilfælde skal tilskuddet beregnes med et højere beløb, idet det kan være nødvendigt, at brugerne af hjælpeordningen kan ansætte hjælpere med f.eks. en anden/højere uddannelse.

I dag kan den enkelte bruger af hjælpeordningen ikke tilbyde aflønning af sine hjælpere på samme niveau, som hjemmehjælpere aflønnes, fordi det udmålte tilskud ikke er tilstrækkeligt. Konsekvensen er, at den gruppe borgere, der efter lovgivningen har et massivt behov for hjælp, serviceres af medarbejdere med en markant lavere aflønning end både kommunens egne hjemmehjælpere og de hjælpere, som den enkelte selv antager efter andre bestemmelser i serviceloven (f.eks. reglerne i servicelovens § 95 om kontant tilskud ved behov for hjælp mere end 20 timer ugentligt).

Lovgivningens øvrige krav til arbejdsgivere om f.eks. forsikringer, ansættelseskontrakter og arbejdsmiljø gælder også for brugere af hjælpeordninger. Udgifter hertil skal i dag dækkes af det tilskud, som kommunerne udmåler i forhold til den enkelte brugers behov.

Servicelovens § 96 indeholder reglerne for hjælpeordninger til pleje, overvågning eller ledsagelse til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk funktionsevne, der har et aktivitetsniveau, som gør det nødvendigt at yde en ganske særlig støtte, og som selv er i stand til at administrere hjælpeordningen, herunder at ansætte den nødvendige hjælp og være ansvarlig for den daglige arbejdstilrettelæggelse.

Ca. 1.200 personer er bevilget en sådan hjælpeordning. Det gennemsnitlige timetal udgør 90-100 timer pr. uge. Hjælpeordninger ydes derfor med stor variation i timetallet med 24 eller flere timer i døgnet som den ene yderlighed og med 4-5 timer i døgnet som den

anden yderlighed. Det antages, at der er godt 4.000 fuldtidsstillinger i hjælpeordningerne, men at det faktiske antal ansatte handicaphjælpere er godt 6.000 som følge af deltidsarbejde i et vist omfang.

Udgiften til hjælpeordninger udgjorde i 2005 knap 970 mio. kr. årligt. Udgiften til den enkelte hjælpeordning udgør således knap 800.000 kr. årligt inklusive udgifter til administration i forbindelse med lønudbetaling m.v.

Hjælpeordningen er den enkeltforanstaltning i den sociale lovgivning, som har haft størst betydning for den normalisering af tilværelsen for personer med en funktionsnedsættelse, som er sket gennem de seneste årtier.

Hjælpeordningen er oprindeligt udviklet i Århus Kommune i sidste halvdel af 70'erne, hvor den medførte, at et stort antal personer med en betydelig nedsat funktionsevne blev i stand til at forlade institutionerne, som mange ellers havde levet i gennem hele deres liv, og at leve et selvstændigt liv i en almindelig bolig på linje med andre mennesker i forbindelse med uddannelse, arbejde, social og kulturel deltagelse m.v.

Tilskuddet blev oprindeligt af Århus Kommune fastlagt som hjemmehjælperløn, idet antagelsen var, at kommunens besparelse skulle stilles til rådighed for den enkelte bruger af hjælpeordningen, således at han eller hun kunne tilbyde handicaphjælperne samme løn, som kommunen udbetalte til sine egne hjemmehjælpere.

Siden da er der imidlertid sket en udvikling af de elementer, som indgår i aflønningen af hjemmehjælpere, således at der bl.a. også er indført fuld løn under sygdom, fuld løn under barsel og pensionsordninger, men uden at elementerne i handicaphjælpernes aflønning har kunnet øges tilsvarende, fordi tilskuddet/betalingen til aflønning efter servicelovens § 96 i praksis ikke indeholder disse yderligere elementer.

Det skaber en ubalance i ansættelsesforholdet, at brugeren af hjælpeordningen er nødsaget til at ansætte hjælpere på væsentligt ringere vilkår end ansatte i sammenlignelige stillinger. Dertil kommer en berettiget frygt for, at de ansatte føler sig tvunget til at opsig

deres arbejde, fordi de ikke »har råd til« at være ansat på så ringe vilkår.

Igennem de senere år har brugerne af hjælpeordningen i stigende grad oplevet, at det er vanskeligt at rekruttere handicaphjælpere, og at de enkelte ansættelsesforhold varer kortere end tidligere.

Dette skyldes bl.a., at arbejdsløsheden er mindre, og at det økonomisk er mindre attraktivt at være handicaphjælper. Samtidig har gennemsnitsalderen blandt brugere af hjælpeordningen været stigende, og mange brugeres ønske om lidt ældre hjælpere kan vanskeligt opfyldes, bl.a. på grund af lønforholdene, som afviger betydeligt fra de lønforhold, som er gældende i samfundet generelt.

Rekrutteringsmuligheden er i høj grad begrænset til navnlig unge mennesker, studerende, unge forældre eller andre, der finder det attraktivt at arbejde f.eks. 7-8 døgn á 24 timer i løbet af en måned og dermed have 21-23 døgn til fuld rådighed for studier og/eller børn. Navnlig de brugere af ordningen, der ikke ønsker eller ikke har brug for hjælp i 24 timer i døgnet, har oplevet vanskeligheder med at rekruttere handicaphjælpere, fordi det er muligheden for døgnvagter, der sikrer, at stillingerne overhovedet kan besættes i fuldt omfang.

Det er tidskrævende og belastende for brugere af hjælpeordningen, at der hyppigere må skiftes handicaphjælpere, fordi der hver gang skal ske en individuel oplæring af nye hjælpere, ikke mindst fordi et stort antal brugere af hjælpeordningen også er permanente respiratorbrugere og derfor må bruge tid og kræfter på at oplære hver eneste ny handicaphjælper i respirationsudstyrets funktion. Det er en kendt sag, at det ofte varer op til seks måneder, før en ny handicaphjælper fungerer rimelig tilfredsstillende med hensyn til at varetage de nødvendige funktioner med udgangspunkt i den enkelte brugers handicap.

Som svar på spørgsmål nr. S 323 (Folketingsåret 2002-03) har den daværende socialminister (Henriette Kjær) bl.a. oplyst om Socialministeriets gældende »Vejledning om hjælp til voksne med handicap«: »Det fremgår ikke specifikt, men det er opfattelsen, at vejledningen skal forstås således, at hjælperne ikke alene skal have samme startløn som hjemmehjælpere, men ligeledes skal følge de i hjemmehjælperoverenskomsten fastlagte lønstigninger som følge af anciennitet m.v. Det er ligeledes opfattelsen, at dette retningsgivende grundlag for fastsættelse af løn- og ansættelsesvilkår er passende for at kunne tiltrække attraktiv og kvalificeret arbejdskraft.«

Denne tilkendegivelse har imidlertid vist sig utilstrækkelig til at sikre en aflønning af handicaphjæl-

perne på det niveau, som den daværende socialminister gav udtryk for.

Ankestyrelsen har i en enkelt sag henholdt sig til, at relationen mellem brugeren og handicaphjælperen har karakter af en privatretlig aftale, og at Ankestyrelsen derfor ikke kan tage stilling til handicaphjælperens aflønning. Selv om denne tilkendegivelse ud fra en yderst formalistisk vurdering må anses for at være korrekt, så forekommer den også særdeles teoretisk, idet handicaphjælperens aflønning vil udgøre nøjagtig det beløb, der bevilges som tilskud efter servicelovens § 96, for den enkelte bruger har af indlysende grunde ikke mulighed for selv at supplere dette »tilskud«.

Ankestyrelsen tilkendegav samtidig, at det bevilgede tilskud, der ikke indeholdt mulighed for betaling af f.eks. anciennitetstillæg og pensionsbidrag, »ikke ... kunne anses for at være i strid med formålet med hjælpeordningen«. Ankestyrelsen undlod imidlertid at tage stilling til, om det bevilgede tilskud kunne anses for at være i overensstemmelse med daværende socialminister Henriette Kjærs fortolkning af reglerne i et officielt svar i Folketinget.

Et efterfølgende forsøg på at få Ankestyrelsen til at tage stilling til en konkret sag under direkte henvisning til den daværende socialministers fortolkning er blevet afvist, fordi Ankestyrelsen ikke fandt det af »principiel eller generel« betydning, at landets socialminister giver udtryk for én opfattelse af reglerne, mens praksis er en ganske anden.

Da denne konkrete afgørelse nu har karakter af en Social Meddelelse (SM C-33-04), følger kommunerne alt overvejende Ankestyrelsens afgørelse og dermed ikke daværende socialminister Henriette Kjærs tilkendegivelse i besvarelsen af spørgsmål nr. S 323.

Den oftest anvendte praksis for beregning af tilskud efter servicelovens § 96 indeholder samtidig en potentiel konflikt, idet hjælperen alene kan rette sine forventninger om en løn på linje med sammenlignelige personalegrupper mod brugeren af hjælpeordningen. Brugeren har på den anden side ingen praktisk mulighed for at imødekomme hjælperens ønsker og forventninger, fordi lønnen alene afhænger af kommunens beregning af tilskuddet til hjælpeordningen.

Beslutningsforslaget har derfor til formål at sikre, at bestemmelsen anvendes i overensstemmelse med daværende socialminister Henriette Kjærs tilkendegivelse af 21. oktober 2002 i svaret på spørgsmål nr. S 323.

Beslutningsforslaget er samtidig udtryk for, at forslagsstillerne finder det uacceptabelt, at godt 6.000 personer, der alternativt skulle aflønnes direkte af stat og/eller kommuner, må affinde sig med lønforhold, der anslået er cirka 10 pct. ringere, alene fordi Folke-

tinget af helt andre (om end særdeles gode) grunde har valgt en organisering af hjælpen til personer med en betydelig funktionsnedsættelse, der indebærer, at de formelt er ansat i privat (brugerens) regi og ikke i offentligt regi.

Endvidere vil de dårligere løn- og ansættelsesforhold påvirke udviklingsmulighederne for flere fleksible og individuelle brugerstyrede hjælpeordninger. Et udviklingsarbejde er besluttet igangsat under satspuljen, men kan påvirkes negativt af urimelige forskelle i løn- og ansættelsesvilkår, afhængigt af, om det er borgeren eller myndigheden der ansætter hjælperen.

Der er derfor behov for at sikre, at kommunerne kan og skal udmåle et tilskud, som gør det muligt for brugeren af en hjælpeordning at bevilge løn- og ansættelsesvilkår, som mindst svarer til dem, kommunerne normalt tilbyder hjemmehjælpere m.fl.

For at styrke kvaliteten i ansættelsesretlige spørgsmål i forbindelse med de individuelle ansættelser bør det overvejes at etablere et særligt rådgivningssystem – en form for arbejdsgiversekretariat – der kan rådgive og vejlede den enkelte bruger som arbejdsgiver.

Økonomiske konsekvenser

Selv om hovedreglen er, at kommunerne ikke beregner udgiften til handicaphjælpere i overensstemmelse med daværende socialminister Henriette Kjær's tillægsgivelse af 21. oktober 2002 i svaret på spørgsmål nr. S 323, er der dog også enkelte kommuner, som i større eller mindre omfang alligevel gør det.

Der eksisterer ingen sikker viden om disse variationer, og det er derfor ikke muligt at foretage en nøjagtig beregning af lovforslagets økonomiske konsekvenser. Den nuværende socialminister Eva Kjer Hansen har i sin besvarelse den 12. januar 2006 af spørgsmål nr. S 1647 (Folketingsåret 2005-06) oplyst, at Socialministeriet ikke har kendskab til nyere, repræsentative undersøgelser om disse spørgsmål, og at der derfor ikke kan foretages en beregning af de skønnede udgifter som følge af nærværende lovforslag.

Forslagsstillerne anslår dog, at udgiften vil være i underkanten af 10 pct. af samtlige udgifter til hjælpeordningen, svarende til ca. 100 mio. kr., idet et mindre antal kommuner i forvejen bevilger hjælpeordninger på dette niveau.

Skriftlig fremsættelse

Pernille Frahm (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om fastsættelse af tilskud i hjælpeordninger på niveau med løn- og arbejdsforhold på arbejdsmarkedet.

(Beslutningsforslag nr. B 129).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.